

Õiguskantsler

Teie 31.03.2013 nr

Meie 01.08.2013 nr 6-1/130446/1303392

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Kohustusliku kogumispensioni määramine**

Austatud [ ]

Palusite mul kontrollida, kas põhiseadusega on kooskõlas, et soodustingimustel vanaduspensioni saamisel ei teki õigust kohustuslikule kogumispensionile enne üldisesse vanaduspensioniiikka jõudmist.

Teatan Teile, et olen Teie avalduse läbi vaadanud, kuid **ma ei leidnud, et kogumispensionide seaduse § 40 lg 1, mille järgi õigus kohustuslikule kogumispensionile tekib riikliku pensionikindlustuse seaduses sätestatud üldisesse vanaduspensioniiikka jõudmisest arvates, oleks avaldusaluses asjas vastuolus põhiseadusega.**

Vanadus on sotsiaalne risk, mille puhul eeldatakse isiku toimetulekuraskust ja abivajadust.¹ Eesti Vabariigi põhiseaduse § 28 lõikest 2 (edaspidi PS või *põhiseadus*) tulenevalt on seadusandjal kohustus luua toimiv pensionikindlustussüsteem, mis tagaks inimesele vanaduse riski realiseerumisel inimväärika elu.

1. Riiklik pension (nn I sammas) on riikliku pensionikindlustuse seaduse (edaspidi RPKS) § 2 järgi solidaarsuspõhimõttele tuginev igakuine rahaline sotsiaalkindlustushüvitis ning selle eesmärk on tagada inimesele miinimumkaitse vanaduse riski realiseerumisel.

Riikliku pensioni ühe liigina sätestab RPKS § 5 p 1 vanaduspensioni. Vanaduspensionile on RPKS § 7 lg 1 järgi õigus isikul, kes on saanud 63-aastaseks (edaspidi *üldine vanaduspensioniiiga*) ning kes on omandanud vähemalt 15 aastat pensionistaaži. Selliselt ei sõltu riikliku vanaduspensioni saamine isiku tegelikust tervislikust seisundist ega suutlikkusest endale muul moel elatist teenida.² Seega on tegemist üldistusega: seadusandja on leidnud, et isik on üldjuhul võimeline endale tööga inimväärset äraelamist garanteerima kuni 63. eluaasta saabumiseni.³

¹ Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaanne, kommentaarid § 28 juurde, p 3. Kättesaadav aadressil: <http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-28/>.

² RKÜKo 07.06.2011, [3-4-1-12-10](#), p 55.

³ Alates 01.01.2017 on üldiseks vanaduspensionieaks 65 aastat. Vt riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seadus. Kättesaadav aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13307470>.

2. Riikliku pensioni saamise õigust on reguleeritud riikliku pensionikindlustuse seaduses, riikliku pensioni saamise erisused (edaspidi *sooduspensionid*) on aga reguleeritud ka mitmetes eriseadustes. Nii on kaitseväelaste eripension reguleeritud kaitsevägeenistuse seaduses, politseinike eripension politseiteenistuse seaduses. Veel on riikliku pensioni saamise erisused kehtestatud näiteks väljateenitud aastate pensionide seadusega (edaspidi VAPS)⁴ ning soodustingimustel vanaduspensionide seadusega (edaspidi SVPS)⁵.

Õigus sooduspensionile tekib nii mõnelgi juhul isikul enne RPKS §-s 7 sätestatud vanusesse jõudmist. Selle õiguse tingivad aga muud, isiku vanusest sõltumatud, asjaolud. Täpsemalt sellised asjaolud, mis kujutavad mõnel juhul endast riigipoolset tunnustamist isiku panuse eest riigi ja ühiskonna hüvanguks⁶ või motiveerivad inimest teatud alal töötama. Sooduspensionid on ette nähtud näiteks

- 1) motiveerimise või premeerimise eesmärgil või
- 2) selliste kutsealade töötajatele ja spetsialistidele, kes teevad tööd, millega kaasneb enne vanaduspensioniiikka jõudmist kutsealase töövõime kaotus või vähenemine, mis takistab sellel kutsealal või ametikohal töötamise jätkamist.

3. Kogumispension koosneb kohustuslikust kogumispensionist (nn II sammas) ja täiendavast kogumispensionist (nn III sammas). Neist kohustusliku kogumispension eesmärk on tagada sarnaselt riiklikule vanaduspensionile inimesele vanaduseas inimväärikas elu. Sellest eesmärgist lähtuvalt on kõnealuse pensioni saamise õigus kogumispensionide seaduse (edaspidi KoPS) § 40 lg 1 järgi seatud sõltuvusse üldisest vanaduspensionieast, st RPKS § 7 lõikes 1 nimetatud vanusesse jõudmisest arvates.

4. Leian, et riik peab inimesele andma abi PS § 28 lõikes 2 välja toodud vanadusrisi realiseerumisel. Sooduspensionide süsteemi puhul on aga tegemist riigi vabatahtlikult loodud täiendava sotsiaalse soodustusega: enne üldist vanaduspensioniiikka määratavate sooduspensionide näol ei ole üldjuhul tegemist vanadusrisi realiseerumisest tingitud riigipoolse abi andmisega. See tähendab, et seadusandjal on avar kaalutusõigus soodustuse saamisele tingimuste seadmisel. Nii ei pea sooduspensionidega antav soodustus olema samaväärne üldisesse vanaduspensioniiikka jõudnud isikutele ette nähtud abiga.

Eelnevast tulenevalt ei näe ma, et avaldusaluses asjas oleks KoPS § 40 lg 1 vastuolus PS § 28 lõikega 2.

Selle tõdemusega lõpetan Teie avalduse menetlemise. Vabandan, et ma ei saa Teid selles küsimuses rohkem aidata.

Samas juhin Teie tähelepanu asjaolule, et minu seisukohaga mittenõustumisel on Teil võimalus kaaluda oma õiguste kaitseks kaebusega kohtusse pöördumist. Kohtumenetluses võib kohus vaidlusaluse sätte põhiseaduspärasuse hindamiseks alata põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse.

⁴ VAPS § 1 järgi määratakse väljateenitud aastate pension nende kutsealade töötajatele ja spetsialistidele, kes teevad sellist tööd, millega kaasneb enne vanaduspensioniiikka jõudmist kutsealase töövõime kaotus või vähenemine, mis takistab sellel kutsealal või ametikohal töötamise jätkamist.

⁵ SVPS § 1 järgi on soodustingimustel vanaduspensioniiikka saamise õigus isikul, kes on töötanud tervist eriti kahjustavatel ja eriti raskete töötingimustega tööl (SVPS § 1 p 1) ning isikul, kes on töötanud muudel tervist kahjustavatel ja raskete töötingimustega tööl (SVPS § 1 p 2).

⁶ Vt ka Rahandusministeeriumi 28.05.2013 vastus teabe nõudele nr 1.1-11/5200. Kättesaadav: www.oiguskantsler.ee.

Tänan Teid veel kord pöördumise eest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Koopia: Sotsiaalministeerium (isikuandmeid avaldamata)
Rahandusministeerium (isikuandmeid avaldamata)